

זקני ציון

ל בר חשוב מאד אירע השבוע במוסד חשוב מאד במדינת ישראל. הגיל הממוצע של שרי הממשלה, שהיה עד כה 60 שנה ותשעה חודשים, ירד ל-60 שנה פחות חודשי.

ח"כ ישראל ישעיהו (58) הצטרף לממשלה במקומו של בכור שיטריה (72). הפרש בגילים הוריד את הממוצע כמעט בשנה שלמה.

כל אותם שראנו שמה מוזקנת ממשלת ישראל, בודאי קיבנו ירי עז כבאנחה של הקלה.

★ ★ ★

נה כמה מיספרים חיוניים על ההרכב הגילי של הגוף המגלג את ענייני המדינה, האחראי לבטחונה ולכלכלתה, המעצב את דמותה ורוחנה.

● מבין 18 שרי הממשלה, רק אחד הוא מתחת לגיל 50 (יגאל אלון, בן 48).
● 8 חברי הממשלה הם בשנות ה-50 שלהם (אבא אבן, 52; יוסף בורג, 58; ישראל ברזילי, 53; ישראל גילילי, 56; משה כרמל, 56; פינחס ספיר, 57; משה קול, 56; ישראל ישעיהו, 58).

● 8 חברי הממשלה הם בשנות ה-60 שלהם (זלמן ארן, 67; מרדכי בנטוב, 67; חיים גבתי, 66; זרח וררפטיג, 61; היים משה ספיר, 65; יעקב שמשון ספיר, 64; אליהו ששון, 64; זאב שרף, 60).

● בראש רשימת הגילים עומד ראש הממשלה עצמו, שהוא בן 71.

זוהי בלי ספק, אחת הממשלות הקשישות ביותר הקיימות כיום בעולם.

★ ★ ★

ל פני כמה ימים התפרסם בפאריס מחקר מאלף, שנערך מטעם אחת הי חברות היותר מכובדות למחקר דעת-קהל. בין השאר נשאלו הצרפתים מה הגיל הרצוי לנשיא המדינה ולחבריה הממשלה.

רק 4% מהנשאלים סברו כי מותר לנשיא (המקביל לראש-הממשלה בישראל) להיות מעל לגיל 66. למרות שדה-גול עצמו הוא בן 76, היתה הדעה הממוצעת של הנשאלים כי הגיל הרצוי לתפקיד זה הוא 53.

רק שלושה מבין 18 חברי ממשלת ישראל הם בגיל זה או מדי תחתיו.

מעניין עוד יותר: רק 6% מכל הנשאלים סברו שיותר לחזיק בממשלה שרים שהם מעל לגיל 56 — גבול שהיה פוסל 12 מבין 18 חברי ממשלת ישראל! הדעה הממוצעת של הנשאלים היתה כי הגיל הרצוי לחבריה הממשלה הוא 44.

בממשלת צרפת יש 9 שרים בני 45 ומטה, לעומת 16 העולים על גיל זה.

בממשלת ישראל אין אף שר אחד בגיל זה.

תוצאת המישאל מפתיעה דווקא לגבי צרפת, כי בעבר פנו הצרפתים בעיתות משבר, אל הזקנים. במלחמת-העולם השניה קראו לוורוד קלמאנסו, שהיה אז בן 76. במלחמת-העולם השניה קראו גם לאנרי פטן, שהיה אז בן 84. במשבר אלג'יריה קראו לשארל דה-גול, שהיה אז בן 68.

כיום רוצים הצרפתים ככוחות צעירים. מדוע?

הם מרגישים, מן הסתם, שהעולם משתנה במהירות. שהמציאות מעמידה בפני המדינה אתגרים טכנולוגיים, מדעיים ואיסטראטגיים, המחייבים תשובות חדשות לגמרי. שבמינוי חשוב הנסיון פחות מאשר הדינאמיות. הי יכולת לנוע עם הזמן.

זוהי אותה ההרגשה שהמדינה מיליוני אמריקאים לבחור בפנמור צעיר (43) וחסר-נסיון בשם ג'ון קנדי לתפקיד הרב ביותר בעולם.

★ ★ ★

ל ינוי נמנה עם אותם המאמינים כי גיל המנהיגים הוא הגורם המכריע לגבי טיבו של ממשטר. מי שמנהיג מעל ראשו את

דגל הגיל, כמו אנשי רפ"י, מעיד על עצמו שאין לו דגל אחר.

טיבו של מישטר נקבע על-ידי גורמים רבים, חשובים הרבה יותר. האם התבנית הרעיונית של המישטר מאפשרת לו לגבש פתרון של ממש לבעיות המציאות? האם הכוחות המדיניים והחברתיים, הפועלים בקרב המישטר, מסוגלים להשיב על האתגרים הממשיים?

יש קשר בין שאלות אלה ובין שאלת הגיל — אך לא לגבי גילם האישי של המנהיגים, אלא לגבי גילן של המישטר.

המישטר הקיים בישראל נולד עם התנועה הציונית באירופה, בסוף המאה שעברה, והתגבש בארץ עם העלייה השנייה, בראשית המאה הנוכחית.

תפיסות-היסוד של המישטר, שלא השתנו עד היום כמלוא הנימה, עוצבו בעולם בו הטיסו האחים רייט את המטוס הראשון. עולם שלא חלם על פצצות-גרעין. עולם שלא תפס עדיין כי המהפכה התעשייתית

פרס (43). הוא כגילו של דויד בן-גוריון (80), שעיזב את תפיסות המפלגה.

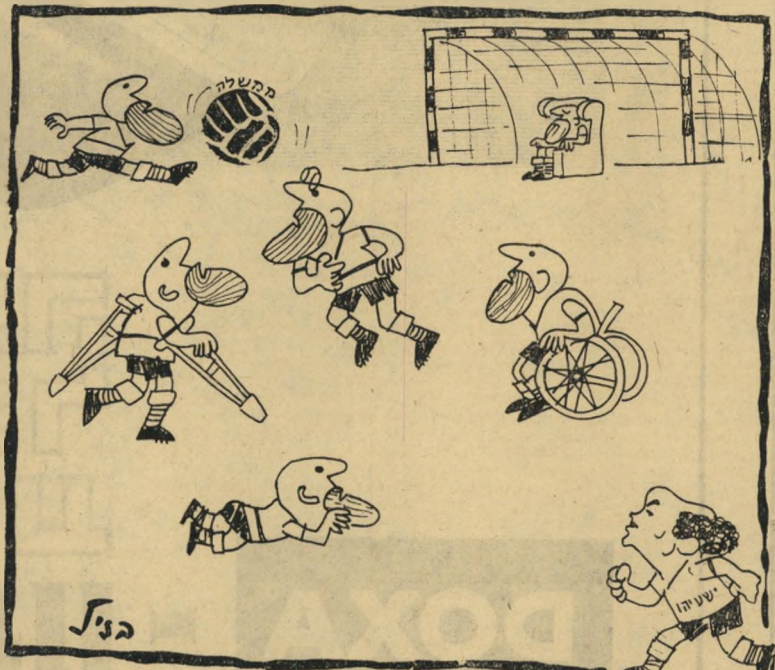
גילם של צעירי חרות אינו כגילו של ערי ז'בוטינסקי (56), אלא כגיל אביו, זאב ז'בוטינסקי, שעיזב את עולמם הנפשי, שינוי-ערכים אמיתי יכול לבוא רק אם יקום מישטר חדש, שלא יהיה צעיר רק בגיל מנהיגיו, אלא גם בגיל תפיסותיו וגישותיו.

כלומר: מנהיגות צעירה שתשתחרר לח' לוטין מן התפיסות הנוקשות והדועות הי קדומות של תקופה אחרת, ושתגבש פתי רונות חדשים בהתאם למציאות שבה גדלה והתגבשה.

★ ★ ★

ל בכך זאת — יש חשיבות רבה גם לגיל המנהיגים של המישטר הקיים. לא כגורם מכריע לגבי עצם טיבו, אבל כגורם חשוב לגבי יכולתו לנהל, לפי שעה, את המדינה אפילו במסגרת תפיסותיו המיושנות והמגובלות.

יש צעירים שהם זקנים, ויש זקנים שהם

סוף-סוף, דם צעיר לנבחרת!

צעירים. זה נכון. מיספר-השנים כשלעצמו אינו מספיק כדי לחרוץ את גילו של אדם. גילו הרוחני נקבע על-ידי תכונות רבות, שהן אישיות בהחלט.

אך האם מוקרה הוא שהמדינה קובעת גיל נוקשה של פרישה לגימלאות לפקידיה, לשופטיה ודי-חייליה?

עם עליית גילו של אדם, חלים בו שינויים נפשיים וגופניים. אצל פלוגי זה קור' רה מוקדם יותר, אצל אלמוני מאוחר יותר. אך התהליך עצמו הוא בלתי-נמנע. רק הידי-סגולה אינם נופלים לו קורבן. על כך מלמד נסיון-החיים. זה תואר ביצירות הספרות, זה נותח באלפי ספרי המדע.

אחרי שלב מסוים בחייו, חדל אדם בהדרגה מלדמווד מלהסתגל ל-מציאות חדשה, מלעכל שינויים.

הוא מאבד את גמישותו. הקשר שלו עם העולם החיצון מתרופף. הוא מתרכז יותר

של הנרי פורד תחסל כל אפשרות של עצמאות כלכלית למדינות קטנות, ותחייב את הקמתם של שווקים מרחביים. עולם שחתר לקראת עצמאותן המדינית של מדינות לאומיות קטנות, מבלי לדעת כי המציאות הכלכלית והצבאית תכריחן להתאגד לתאגידים מרחביים. עולם שלא ראה עדיין את אמצעי התקשורת ההמוניים הי-אדירים, את המהפכה הקומוניסטית, את הדיקטטורה הפאשיסטית, את מדינת-הסעד המודרנית, את התנועות אפרו-אסיה.

מישטר שנוולד לפני כל אלה הוא זקן מאד. הוא לא יהיה צעיר יותר אם ישלמו בו צעירים, הכבדי לים על-ידי אותן תפיסות זקנות עצמן.

★ ★ ★

ל יום הפוליטי של צעירי רפ"י, למשל, אינו כגילם הגופני של משה דיין (המתקרב לגיל 52) או של שמעון

ויותר בעולמו הפנימי שלו. הוא מתרפק על העבר, מרבה להפליג בכרוונות. הוא נוטה יותר ויותר לסיגנון של מונולוגים.

הוא מאבד את הכושר לחוש את רגשות זולתו, להבינו, להלהיבו, להנהיגו.

רק אנשים חזקים מאד, צעירים בהרבה מכפי גילם, מסוגלים אחרי גיל זה לשחות בגד הורם.

כל התופעות האלה ידועות לנו היטב ממגענו היום-יומי עם הנהגת המדינה. ואיך זה יכול להיות אחרת לגבי ממשלה, אשר ראשה נולד במאה שעברה והתבגר לפני מלחמת-העולם הראשונה, ואילו השר הי ממוצע שלה התבגר בשנת ה-20 של המאה — לפני המשבר הגדול, כשהיטלר עוד היה דמות היטולית, כשחיל-הים הי בריטי שלט בעולם?

★ ★ ★

ל כל מדברים על המשבר הנפשי הי גדול, העובר על המדינה, מדובר על "משבר האמון", על "חוסר מנהיגות", על המבול העכור של הבדיחות.

יש לכך שתי סיבות, זו בתוך זו. **ישנה הסיבה הגדולה: ההרגשה העמומה של ההמונים כי משהו אינו בסדר. לא משהו זמני, חולף; אלא משהו מהותי, יסודי.**

קשה לדרוש מן ההמונים להבין מושג כה מופשט כמו "מישטר", שפירושו: מכלול התפיסות והכוחות הפוליטיים הי שולטים בחברה בתקופה מסוימת. גם קשה לדרוש מהם להבחין בין "מדינה" ו"מישטר".

מכאן האימרה המבעיחה: "אני אוהב את הארץ, ושונא את המדינה", כשהכוונה האמיתית היא: "אני אוהב את המדינה, ומתנגד למישטר השורר בה".

לתופעה זו אין פתרון — זולת החלפת המישטר.

אולם המישטר הקיים — קיים. הוא יישאר קיים עד אשר יתגבשו הכוחות והתפיסות המסוגלים להקים מישטר חדש תחתיו. זה דורש זמן.

לכן יש חשיבות גם לסיבה השניה, הקטנה יותר, למשבר הנפשי הכיום: הי הרגשה כי ההרכב האישי של הנהגה קשיש מדי, עייף מדי, אפור מדי. כי גם בקרב המישטר הישן יש להביא להחלפת משמרות, לריענון אישי.

השאלה היא: האם הוא מסוגל לכך?

השינויים האחרונים בממשלה מוכיחים כי המשאבים האנושיים של מישטר זה הולכים ומצטמקים מיום ליום. המיבחר קטן והולך.

במקום האריות הגדולים, מייסדי המישטר, לא באים גורים שיהיו אי-פעם כמותם.

זה טבעי במציאות של מישטר גופם. צעירים דינאמיים, חדשניים, רב-יכולת, הוגידות ואנשי-מעש, אינם נמשכים לפעילות בקרב מישטר מזדקן ומתנוון.

אך משהו ניתן בכל זאת לעשות, גם בי מציאות עגומה זו. יש מקום לחילופים, לי-קידום הכוחות המעטים שינשם.

מוטב לעשות זאת בהקדם, לפני שהמשבר הנפשי יגיע לממדים שי-יפכנו לא רק את המישטר, אלא גם את המדינה.